

УДК 343.2:356(043.2)

Ущипівська А.Р., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Кубальський В.Н., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЗАЛІЗНИЧНОГО, ВОДНОГО ЧИ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

У нинішніх умовах стрімкого технічного прогресу швидкими темпами розвиваються всі види механічного транспорту, збільшується їх потужність, що закономірно веде до підвищення його швидкісних характеристик. Разом із позитивними змінами у суспільних відносинах відбуваються й негативні процеси.

У чинному Кримінальному кодексі України (далі – КК) відповідальність за злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту передбачена статтями 276-292 (розділ XI). Більшість із них існує в кримінальному законі відносно давно, проте аналіз слідчої, судової і прокурорської практики, показує, що застосування цих норм вимагає врахування їх особливостей. Під транспортними злочинами, слід розуміти передбачені кримінальним законом суспільно небезпечні діяння, що посягають на безпеку руху та експлуатації всіх видів механічного транспорту, а також магістрального трубопровідного транспорту [1, с. 92].

В розділі XI Особливої частини КК вони розташовані у певній послідовності, яка враховує тяжкість злочину, а також вид транспорту, на якому він вчиняється. На початку розділу знаходяться злочини, що вчиняються на залізничному, водному чи повітряному транспорті (ст. 276-285 КК), на другому – на автомобільному і міському електротранспорті (ст. 286 – 290 КК). Завершують главу діяння, пов'язані з порушенням чинних на транспорті правил та пошкодженням магістральних трубопроводів (ст. 291 і 292 КК) [2].

Особливістю кримінальної відповідальності за ці злочини є те, що шкода особі чи іншим об'єктам завдається при порушенні певних правил використання джерел підвищеної небезпеки, а також правил їх експлуатації, що полягає у вчиненні дій, заборонених такими правилами або у невиконанні дій, які належить вчинити відповідно до нормативно закріплених вимог.

Зокрема на залізничному транспорті – це перевищення швидкості; проїзд на забороняючий сигнал; початок руху без дозволу; неподання встановлених сигналів; допуск до поїздки осіб, які не мають належної підготовки тощо.

На водному транспорті порушення може полягати, зокрема, у допуску до судноводіння сторонніх осіб; незадовільній організації спостереження за навколишньою обстановкою; невиконанні маршрутів руху чи вказівок осіб, які управляють пересуванням суден тощо [2].

Так, машиніст Х. порушив Інструкцію з руху поїздів і маневрової роботи на залізницях України, не одержавши від чергового сигнал про готовність до маневрових переміщень, не впевнившись у безпеці, привів у рух локомотив і вчинив наїзд на чергову стрілочного посту, від чого вона померла. З огляду на вчинене діяння, йдеться про позбавлення потерпілої життя через необережність (ст. 119 КК), проте такі дії підлягають кваліфікації не за загальною нормою, а за спеціальною якою в даному випадку є ч. 3 ст. 276 КК [3, с.14-16].

Кримінальна відповідальність на цих видах транспорту може наставати за недоброякісний ремонт транспортних засобів, колій, засобів сигналізації і зв'язку, що знаходить свій прояв у порушенні технології робіт, використанні при ремонті неналежних інструментів, запасних частин і матеріалів, невиконанні ремонту тощо. Мета і загальні засади призначення покарання визначені в КК України. Цими ж положеннями законодавства керується і суд при призначенні покарання за транспортні злочини. Конкретизація покарання відбувається при визначенні винній особі виду та міри покарання за конкретний злочин. Зокрема, при розгляді кримінальних проваджень про транспортні злочини суд, призначаючи винній особі міру покарання, враховує мету загальної і спеціальної превенції, яка досягається за допомогою диференційованих санкцій ст. 276 КК України. За вказані злочини закон передбачає покарання від виправних робіт до позбавлення волі. У Постанові Пленуму Верховного Суду України щодо практики застосування судами України законодавства про транспортні злочини з цього приводу зазначається, що при призначенні покарання слід виходити не тільки з наслідків, що настали, а враховувати і характер та мотиви допущених порушень правил безпеки руху і експлуатації транспортних засобів, ставлення винного до цих порушень, його поведінку після вчинення злочину, вину інших осіб, обставин, що пом'якшують та обтяжують відповідальність [3]. Це дає змогу в процесі судового

розгляду справ про транспортні злочини та призначення покарання особам, які їх вчинили, здійснювати на практиці реалізацію принципу індивідуалізації покарання, оскільки кожен такий злочин має свої особливості, що характеризують як його відмінність від інших діянь, так і соціальні якості окремого суб'єкта злочину.

Література

1. Мисливий В.А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: монографія / В.А. Мисливий. – Д.: Юрид. акад. Мін-ва внутр. справ, 2004. – 380 с.

2. Печук І. Проблеми класифікації злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту / І. Печук // Вісник Кримінологічної асоціації України. – 2014. – № 7. – С. 187 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnikkau.org/arkh%D1%96v-nomer%D1%96v>

3. Усатий Г.О. Кримінально-правове забезпечення безпеки на транспорті: шляхи удосконалення [Електронний ресурс] / Г.О. Усатий. – Режим доступу: http://ualpa.org.ua/files/2.paperusatiy_go.pdf